

ΟΜΙΛΙΑ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ
ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ

Γενομένη υπό τῆς
Κας Βαρβάρας Θεοδοροπούλου - Λιβαδά
Τὴν 5ην Φεβρουαρίου 1964
εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ
Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν

ΑΘΗΝΑΙ
1964

ΟΜΙΛΙΑ
ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ
ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ

Γενομένη υπό τῆς
Κας Βαρβάρας Θεοδοροπούλου - Λιβαδά
Τὴν 5ην Φεβρουαρίου 1964
εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Ἑλληνοαμερικανικοῦ
Ἐπιμορφωτικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν

ΑΘΗΝΑΙ
1964

ΟΜΙΛΙΑ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη Πατρίδος
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ

Συγκινητικό τὸ συναπάντημα στὸ κορφοβούνι τῆς Τέχνης ἀνθρώπων ποὺ διάβηκαν χειροπιαστά ἓνα μεγάλο διάστημα στὴ Λεωφόρο τῆς...

Συγκινητικό καὶ τὸ σταμάτημά τους γιὰ λίγο ἐκεῖ, πρὶν κάμψουν τὸν Ρουβίκωνα καὶ ξεπεράσουν τὶς συμπληγάδες ποὺ ὀδηγοῦν στὸ ξέφατο τῆς ματωμένης δύσης... Μὰ πὺδ συγκινητικό καὶ δύσκολο ἢ παρῴσιαση τοῦ ἀπολογισμοῦ, ποὺ στάθηκαν νὰ δώσουν. Τοῦ ἀπολογισμοῦ, ποὺ ὀφείλουσιν ὅλοι, μὰ περισσότερο οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Δύσκολος ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου, ποὺ γράφεται στὸ ἤθερο χρονικό, σὰν ἡ Τέχνη ἀρμενίζει στὸ πάνεμο λιμάνι τοῦ γαλήνιου ρωματισμοῦ... Ἀκατανόητη καὶ ἀδύνατη ἡ κατάταξη τῆς προσφορᾶς αὐτοῦ ἀπὸ τοὺς νέους τεχνοκρίτες καὶ καλλιτέχνες, ποὺ τὸ εἶναι τους ἔχει καταληφθῆ ἀπ' τὸ ἀκατάλογο μέτρο τῆς ἐξαφρενικῆς καὶ ὄχι τῆς ἐξελικτικῆς προόδου.

Φοβερὴ ἡ ὁμαδικὴ ἄρνηση τοῦ ὠραίου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ποὺ φορτωμένοι πάντα κοιτρῶνες πετροβολοῦν μὲ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος κάθε εὐγενικό καὶ κλασσικό ἔργο...

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀκόλουθοι τῆς χμαιορικῆς καὶ ξεκάρφωτης μοντέρας τέχνης ποὺ πραγματικά «δὲν γνωρίζει ἡ ἀριστερὰ τους τί ποιεῖ ἢ δεξιά τους», δὲν εἶναι πῶς θέλουν ν' ἀνοίξουν καινούργιους δρόμους πρὸ φωτεινοῦς στὶς διάφορες ἀκτίνες τῆς Τέχνης, ἀλλ' ἀπλοῦστατα, ἐπειδὴ ἀδυνατοῦν νὰ δώσουν κι' αὐτοὶ κἀπὶ τὸ ἐξαιρετικό κ' ἐμπνευσμένο, μπερδεύουν τὰ πὺδ ἀπίθανα καὶ ἀσύνδετα θέματα μεταξὺ τους καὶ παρῴσιαζοῦν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ποιητικά, ζωγραφικά καὶ μουσικά ἐξαμβλώματα... Τὰ α ἰ σ χ ρ ο υ ρ γ ἤ μ α τ α, ποὺ χειροκροτῶντας τα καὶ ἀλληλοθαυμάζοντάς τα μεταξὺ τους, αὐτοὶ — οἱ παρθένοι κυνηγοὶ τῆς χμαιορικῆς τέχνης — βαδίζοῦν μὲ δεμένα τὰ μάτια σφρηχταγκαλιασμένοι στὴν παράλληλο τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ τέλειου ξεπεσοῦ... Ναι, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ψιδυρίζουν μὲ τόση ὑπεροψία τὴ λέξη «ξεπερασμένοι» γιὰ τοὺς Ἀκαδημαϊκὰ ἐργαζομένους, ποὺ στέκουν ἱεροφάντες στὸ βωμὸ τῆς Τέ-

χνης δλόκληρους αϊώνες, οί δυστυχισημένοι, εϊναι άρρωστοι διανοητικώς.
‘Ο Θεός άς τούς βοηθήση!

‘Ετσι, οί πραγματικοί λειτουργοί του ώραιου, άς μη λυπούνται...
Κοντινή ή ήμέρα, που ό χάριτος πύργος της παρωδίας αυτής θα σή-
ση και θα καταποντισθή στα βάθη της άνυπαρξίας για να μη λερώνει,
ούτε και με τό διάβα της, τό προσωρινό, την όμορφάδα της μεγαλόπρε-
πης Τέχνης.

‘Ας τό νιώσουν καλά όλοι αυτοί οί μοντέρνοι Μανδραϊνοί πώς με
τις μοντζούρες και τις άφηρημένες έννοιες, τις φριχτές παραφωνίες
και την άκαταλαβίστικη ποίηση, δέν θα κατορθώσουν να καλύψουν τό
άθánατο έργο που διέγραψαν, στον κύκλο του ώραιου, όλοι έκείνοι οί
μεγάλοι Μύστες τόσους και τόσους αϊώνες.

Έτυγχώς ή πατρίδα μας, σαν Μάνα και θυλάστρα του κλασικισμού,
δέν δίνει θέση στα παράσιτα της Τέχνης.

Εϊναι πολύ περίφραη για τούς μεγάλους και τούς μέτριους άκόμα,
Μαστόρους της, που την στολίζουν από τά βάθη της ύπαρξής της, ως
τούς τωρινούς...

Τούς τωρινούς, στους όποιους άνήκει και ό μουσικοσυνθέτης, του
όποιου θα άκουσθή σήμερα μέρος της καλλιτεχνικής προσφοράς, όχι για
την κατάταξή του πιά, γιατί έχει γίνει από πολλού, μα σαν κάποιον
γιορτάσι!

**

Στα πρώτα φωτίσματα του αϊώνα μας, στην παλιά και άρχοντική
άκόμη ‘Αθήνα, από πατέρα Πατρινώ και μάνα καταγομένη από τή Ζά-
κυνθο ξεπροβάλλει στής ζωής τον χώρο ό Αϊμίλιος Σπήλιος. ‘Ο Αϊμ.
Σπήλιος, που βγήκε δλόκληρος από τον έπτανησιακό γόνο και άνθίζει
σαν Ζακυνθινό βλαστάρι σε άρκετές άκτίνες της Τέχνης.

Σέ ήλικία 5 ετών άρχίζει μαθήματα πιάνου με την ιταλίδα δασκά-
λισσα ‘Ορσολα Πόλιτο. ‘Αργότερα, σύγχρονα με τή σχολική του εκπαί-
δευσι, παίρνει και μαθήματα μουσικής από τον τότε επιθεωρητή των
Στρατιωτικών Μουσικών Κερκυραίο άρχιμουσικό ‘Ιωσήφ Καίσαρη.
‘Απ’ αυτόν έμαθε να γράφη άπταιστος διάφορα έμβατήρια και βάλς για
μπάντα. Σε μερικά χρόνια μαθητεύει για λίγο κοντά στην πιανίστα και
μουσικοϊστορικό Αύρα Θεοδοροπούλου, και μετά στον έλλεκτό βιρτουόζο
Σπύρο Φαραντάτο, ένω συγχρόνως τελειοποιείται στην άρμονία και την
ένορχήστρωσι κοντά στον περίφημο Βέλγο καθηγητή ‘Αριάνδο Μαρ-
σίκ, που είχε τότε μετακληθή στην ‘Αθήνα από τό ‘Ωδειον ‘Αθηνών.

Στά δεκαοχτώ του χρόνια όνειροπολώντας τά μεγάλα πηγαινει στη
Νάπολη και πέρνει τό δίπλωμα του πιάνου και της σύνθεσης από τούς
καθηγητάς Ναπολέον Τσέζι και Γκενάρο Ναπόλι. Φεύγει μετά στη Γε-

νεύη τῆς Ἑλβετίας καὶ παρακολουθεῖ τρία ὀλόκληρα χρόνια ἀνώτερα μαθήματα μὲ διασήμους καθηγητές, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους καὶ ὁ πιανίστας, ὁ «Μέτρο» Ζοζὲ Ἰτουόμπι. Στὸ σπίτι αὐτουνοῦ ἐσύχναζαν τότε μεγάλες μουσικὲς προσωπικότητες, ὅπως ὁ τυφλὸς συνθέτης Βιέρν, ὁ μεγάλος πιανίστας Φερδίνανδ Μπουζόνι, ὁ πολὺς Στραβίνσκι, ὁ μάγος τῆς μπαγγέτας Ἐρνέστ Ἀνσερμέ, κ.ά. Ἀπ' ὅλους αὐτοὺς κατὶ ἐφρόντιζε νὰ μαθαίνει ὁ Σπήλιος, κι' ἀπ' ὅλους ἀγαπήθηκε γιὰ τὸ μουσικὸ του ταλέντο καὶ τὰ εὐγενικὰ του αἰσθήματα.

Ὅμως, ἄς γυρίσουμε μερικὰ χρόνια πρὸ πίσω. Πολὺ νεαρὸς ἀκόμη, ἀπ' τὰ δώδεκά του χρόνια, δείχνει τὴ μουσικὴ καὶ συνθετικὴ ἐπίδοσί του. Γράφει στὴν ἀρχὴ διάφορα ἑλαφρὰ κομμάτια: βάλς, πόλκες, μαζοῦρες, κ.λ.π. σὲ νεανικὸ θέβαια ὕφος, ἀλλὰ σὲ ἀμεμπτη ἀρμονικὴ πλοκῇ. Ὅταν ὁμως πῆγε ἔξω, ὅπως εἶπαμε καὶ μνήθηκε στὰ μουσικὰ τοῦ κοντραπούντου, ἄρχισε νὰ γράφει σοβαρώτερη μουσικῇ.

Ἄς ἀναφέρουμε σύντομα μερικὲς ἀπὸ τὶς μετέπειτα συνθέσεις του, τὶς πρὸ ἀξιοπρόσεκτες, γιατί εἶναι ἀδύνατον νὰ παρουσιάσουμε ὅλον τὸν ὄρειανδν τῆς προσφορᾶς του μέσα σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ «χρονικὸ».

Τὶς Συνθέσεις, πού στέκουν στὴν περιοχὴ τοῦ ἀληθινοῦ κλασσικοῦ χώρου καὶ ἡ ἀπλήρησή τους, στοὺς ὑγειεῖς μουσικοὺς κύκλους τῆς ἐποχῆς πού γράφτηκαν, καὶ τώρα, βρίσκουν τῆς ἀξίας των τὴν ἐκτίμησι καὶ ἀνταπόκρισι.

Τὶς συνθέσεις ἐκεῖνες πού ὅπως γράφουν οἱ σύγχρονοι τεχνοκρίτες: «ξεχειλίζουν ἀπὸ εὐγένεια, ρυθμὸ, τέχνη, καθάρια μουσικότητα καὶ λυρικο - ρωμαντισμὸ. Εὐτύχημα πού ὑπάρχουν καὶ κριτικοὶ ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴ ρωμαντικὴ θεωρία τῆς ψευτοπροόδου...

Τὸ συμφωνικὸ ἔργο τοῦ Συνθέτη προβάλλεται ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὴ ράμπα τῆς Τέχνης ἀπὸ διάφορες ὀρχήστρες καὶ σολίστες, καὶ ἡ κριτικὴ πάντα τὸ δέχεται μὲ ἐνθουσιασμὸ τόσον ἢ δική μας, ὅσον καὶ ἡ ξένη. Καὶ τοῦτο γιατί ἡ σύλληψή του σὲ μουσικὲς ἰδέες, ὀρθολογισμὸ, τεχνικὰ μέσα καὶ ἐπεξεργασία, δείχνουν τὴν ἔμπνευσι, τὴν ἔφεσι τῆ γνώσι, τὴν περίσκεψι τῆ συνθετικῆς δύνامي τοῦ Μουσουροῦ.

Πλούσια καὶ ἡ θεματικὴ τοῦ Σπήλιου προσφορᾶ, πού βρίσκουμε στὴ μελέτη τῆς.

Στὰ 1922 νεαρὸς, συνθέτει τὶς «Μελωδραματικὲς Καντάδες», ἔργο χορωδιακὸ, τὸ ὁποῖον παρουσίασε στὴ Νάπολι μὲ Ἴταλοὺς ἐκτελεστῆς, στὴν αἴθουσα τοῦ Λιτσέο Μουσικάλε πού ἐμπνεύστηκε ἀπὸ ἓνα ἔργο τοῦ γαλαζέγιου ποιητῆ μας Ἰωάννη Πολέμη.

Ἐκεῖ στὴ Νάπολι, ὁ μουσικοεκδότης Φεόλα τοῦ ἐκδίδει τότε μερικὰ μουσικὰ κομμάτια. Εἶναι τὰ: Σεντυξιόν, Θυμᾶσαι καὶ Ἐμοσιόν.

Λίγο ἀργότερα γράφει συλλογὴ διαφόρων κομματιῶν γιὰ πιάνο, τὶς «Βραδυνὲς Ἀρμονίες», σὲ κλασικὸ ὕφος. Εἶναι ὠραιότερες συνθέσεις

μέ πολλά πιανιστικά ἔφε, κατάλληλες γιά συναυλίες πιάνου. Ἄλλὰ δυστυχῶς ἀπ' αὐτές μόνο τὸ «Βάλς Νόμπλ» τυπώθηκε, ὅπως θὰ δοῦμε πάρα κάτω.

Σχεδὸν ἀμέσως προσφέρει τὸ «Ἀντάντε» καὶ τὴ «Μικρὴ Σονίτα» γιά ἔγχορδα, μαζί μ' ἓνα φλάουτο, κομμάτια γεμάτο χάρι καὶ εὐγένεια.

Αὐτὰ θὰ τ' ἀκούσετε ἀπόψε ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς καλλιτέχνες τοῦ Ὁμίλου Μουσικῆς Δωματίου, τοῦ ὁποίου προΐσταται ἡ γνωστὴ καὶ διακεκριμένη καθηγήτρια τοῦ βιολοντσέλλου Κυρία Μαρία Πίστη, μέ μέλη τὰς Κας Τιτίκα Σπήλιου (σύζυγο τοῦ συνθέτη), πιάνο Ἀλκμήνη Κλημοπούλου, Ντόρα Καρετερούλη, Σοφία Βασιλείου βιολί, Βιβὴ Ἀγγελοπούλου, πιάνο, Νίτσα Παραουσιάδου, βιόλα, καὶ τοὺς κυρίους Ἀνδρέα Φλιοκοῦνη, φλάουτο, καὶ Νίκο Καρανασόπουλο, βιολοντσέλλο.

Ἐπίσης ἡ διακεκριμένη σοπράνο Δις Βέττα Μυλωνά, εἰδικευμένη στὸ σοβαρὸ τραγοῦδι, πού ἔχει πάντοτε τόση ἐπιτυχία στὶς ἐκπομπές της ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν, θὰ τραγουδήσῃ ἀπόψε, ὅπως βλέπετε στὸ πρόγραμμα, ἀρκετὰ «λίντερ» τοῦ Σπήλιου. Γιά τὴ γλυκειὰ καὶ μελωδικὴ φωνή της περιτευεῖ νὰ προσθέσω τίποτα, θὰ τὴν ἀκούσετε σὲ λίγο.

Γιά δὲ τὰ τραγοῦδια τοῦ Σπήλιου θὰ μιλήσω πάρα κάτω.

Τώρα ὅμως ἄς ξαναγυρίσω γιά μιὰ στιγμή στὰ πρῶτα του κομμάτια. Εἶναι τὰ Μάρς, τὰ Βάλς, οἱ Γκαβότες καὶ οἱ Πόλμες, πού πρωτοσυνέθεσε στὰ νεανικά του ἀκόμη χρόνια, μαθητῆς τοῦ Γυμνασίου. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ παίχθηκαν ἔκτοτε ἀπὸ τὶς Στρατιωτικὲς Μουσικὲς καὶ Φιλαρμονικὲς μας ὑπὸ τὸν Σ. Κάισαρη, τὸν Βασ. Σωζόπουλο, τὸν Ἀθ. Κόκκινο, τὸν Μπιφόρνο, τὸν Σπ. Χυτήρη, τὸν Κ. Μανιατόπουλο, τὸν Σπ. Ἀράωνη, τὸν Μιχ. Παπασταθόπουλο, τὸν Κ. Σαμπαρέλο, τὸν Καλλονᾶ, τὸν Φακιολᾶ κ.λ.π. ἐκλεκτοὺς Ἀρχιμουσικούς μας, τὴν Ἀθήνα, στὴν Πάτρα, στὸ Βόλο, στὴν Κέρκυρα, στὸ Ἀργοστόλι, στὸ Ληξοῦρι, στὴν Καλαμάτα, στὴ Σύρο κ.ἄ.

Κατόπιν ἔρχεται, ὠραῖο καὶ γλυκὸ «Τὸ Κρυφὸ μου Τραγοῦδι», ἐμπνευσμένο ἀπὸ τοὺς λεπτοὺς στίχους τοῦ εὐγενικοῦ ποιητῆ Ι. Πολέμη, πού συγκίνησε τόσο πολὺ σὰν ποίημα καὶ σὰν τραγοῦδι:

Χιλιάδες στίχους σοῦγραφα,
κανεὶς δὲ σὲ θυμίζει.
οὔτε κανεὶς ἀξίζει
δυὸ θεῖα σου φιλιὰ.

Εἶναι στολιδί' ἀταίριαστα
στὴν ὁμορφιά σου ἐσένα

λουλούδια μυρωμένα
στά ώραία σου μαλλιά..

Επίσης, ανάμεσα σε αρκετά άλλα της εποχής εκείνης, και το «Τραγουδι τού Ναύτη», σε στίχους Άντων. Θ. Σπηλιωτοπούλου, που βραβεύτηκε άργότερα σε διαγωνισμό της «Ελληνικής Χορωδίας», στα 1938:

Πέτα καράδι μου γοργό
Στό δρόμο σου τρεχάτο,
χίλες φορές θά σ' εύλογώ
σάν φθάσουμ' έκει κάτω...

Άρεσε δέ τόσο ή σύνθεσή του αυτή στον πρόεδρο της επιτροπής, τόν άξέχαστο ιδρυτή τού Έλληνικού Μελοδράματος και πανέξυπνο Κεφαλονίτη Διον. Λαυράγκα, που σάν έμαθε πώς είναι τού Σπήλιου είπα: χαριτολογώντας: «Ένας είναι ό Ήλιος, ένας είναι κι ό Σπήλιος»!

**

Και ποιές να πρωτοαναφέρουμε από τις πολλές συνθέσειςτου ... Στα 1927 πηγαίνει στην Έλβετία όπου ό έκδοτικός οίκος Άδόλφου Χέν της Γενεύης εκδίδει αρκετά κομμάτια του, ανάμεσα στα όποια το «Βάλς Νόμπλ», την «Μπερσέζ» για βιολι και πιάνο, το «Σοννέτο», σε στίχους γαλλικούς τού ίδιου συνθέτη, και τη σύνθεση για πιάνο «Τόσο κοντά σου». Αυτές παίχθηκαν και στην Ελλάδα επανειλημμένως από έλεγκτους καλλιτέχνες. Η διαπρεπής βιολιστοιά μας Κα Ήλέκτρα Άργυροπούλου έπαιξε την BERCEUSE στον Ραδιοφωνικό Σταθμό Άθηνών στις 25 Άπριλίου 1950, και σε μιá συναυλία τού ιταλικού Ίνστιτούτου, την 8 Μαρτίου 1955.

Τό «Σονέττο» πρωτοτραγουδήθηκε στη Γενεύη από τόν τενόρο της Όπερας τού Παρισιού, PLAMONDON, σε συναυλία δοθεΐσα στη HOTEL DE LA METROPOLE ύπερ ευεργετικού σκοπού. Πάρα πολλές φορές δέ κατόπιν τραγουδήθηκε και στην Άθήνα.

Τό δέ Βάλς Νόμπλ (Ευγενικό Βάλς), τόσο πολύ άρεσε παντού ώστε ό γερμανικός Μουσικός Οίκος εκδόσεων Φράντς Σούπαν, στο Ντούσεντορφ, τό εξέδωσε και για όρχήστρα. Και τούτο, επειδή, καθώς είπε ό Σούπαν «με συγκίνησε βαθειά με την ευγενική του γραμμή. Μίλησε στην ψυχή μου, σάν έκείνα τα παλιά τών μεγάλων συνθετών»...

Στις 29 Άπριλίου 1938, ό Σπήλιος εμφανίζεται σε μιá συναυλία έργων του στην Αΐδουσα τού Όδείου Άθηνών, με συνοργάτες την Κα Ίωάννα Άνδρικοπούλου (τραγουδι), την Δίδα Ντανούλα Πασγά-

λη (πιάνο), τὸν κ. Ἀχιλλέα Γέροντα (βιολί) καὶ τὸν κ. Φρῖξο Θεολογίδη (τραγοῦδι). Ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε πολὺ μεγάλη καὶ τὰ κομμάτια του καταχειροκροτήθηκαν.

Μετὰ μερικά χρόνια μία συμφωνική Ὀρχήστρα ὑπὸ τὸν μάστορα Ἄθαν. Κόκκινο, καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον τότε «Ἑλληνική Συμφωνική Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν», παρουσιάζει, σὲ δύο συναυλίες της, μία στὸν «Ὀρφέα» (Κυριακὴ 19 Ὀκτωβρίου 1948) καὶ ἄλλη στὸ θέατρο «Κεντρικὸ» (1 Δεκεμβρίου 1947), τὶς συνθέσεις τοῦ Σπήλιου «Ὀνειροπόλησις» καὶ «Λήθη». Οἱ ἐκλεκτοὶ μας μουσουργοὶ Στέφανος Βαλτετσιώτης, Μανώλης Καλομοίρης καὶ Ἀντίοχος Εὐαγγελᾶτος, ἐπαίνεσαν καὶ τὰ ἔργα αὐτά.

Τὴν Πέμπτην, 27 Μαΐου 1948, δόθηκε στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν μιὰ συναυλία, ὀλόκληρη μὲ συνθέσεις Αἰμ. Σπήλιου. Προλόγισε ὁ γνωστὸς μουσικολόγος Ἰωσήφ Γκρέκας καὶ ἔπαιξαν κομμάτια βιολιοῦ ἢ Κα Ἡλέκτρα Ἀργυροπούλου καὶ πιάνο ὁ Δις Δίτη Πάνου. Ὅλα ἔκαναν θαυσιὰ ἐντύπωσι καὶ τὴν ἐπομένη ἔλαβε ὁ συνθέτης ἀπειρία συγχαρητηρίων. Ὁ ἐκλεκτὸς μουσικολόγος Ν. Π. Βεργωτῆς ἔγραψε στὴ «Βραδυνή» μὲ τὰ καλύτερα λόγια.

Ἐρχοῦνται κατόπιν δύο συναυλίες στὴν Ἀμερικὴ, μὲ κομμάτια Σπήλιου, δοσμένες ἀπὸ τὴν NEW ENGLAND FEDERATION ORCHESTRA DRQOKLIN τῆς Μασσαχουσέττης, ἢ μία τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1954 καὶ ἡ ἄλλη τὴν 25 Αὐγούστου 1956. Καὶ φθάνουν ἐφημερίδες καὶ προγράμματα μὲ βιογραφικὲς σημειώσεις γιὰ τὸ συνθέτη καὶ ἄριστες κριτικὲς. Χαρακτηρίζεται ὡς ἀπὸ τοὺς λίγους συγχρόνους πού γράφουν ἀκόμη στὴ «Σχολὴ τῆς καλῆς μουσικῆς, καὶ ὄχι ἀπὸ κείνους πού παρουσιάζουν τὶς ἐνορχηστρωμένες παραφωνίες»...

Ἀκολούθησαν πάρα πολλὲς ἄλλες ἐκτελέσεις ἔργων του, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ —κυρίως στὴν Ἰταλία— τῶν ὁποίων τὰ προγράμματα ἔχω ὑπ' ὄφει μου. Ἀλλὰ εἶναι ὀλόκληρος ὁραματῖος, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ σημειώσω ὅλα στὴ σημερινή μου σύντομη ὁμιλία. Θυμίζω μόνον τὴν ἐπιτυχία πού εἶχαν στὴ Νάπολι τῆς Ἰταλίας οἱ ἐξῆς δύο συναυλίες: ἢ μία στὶς 29 Ἀπριλίου 1950, στὴν αἴθουσα τοῦ Κρατικοῦ Ὁδείου SAN PIETRO A MAIELLA, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σολίστα τοῦ πιάνου CECILIA CESI ἔπαιξε τὴ BALLATA τοῦ Σπήλιου, καὶ ἡ ἄλλη τὸ Σάββατο 19 Μαΐου 1951, στὴν Αἴθουσα MADDALONI, ὅπου ὁ Ἑλληὴν βιολιστῆς Ἀχιλλεὺς Γέροντας ἔπαιξε τὴν UMORESCA.

Τὸ κομμάτι αὐτὸ, τυπωμένον στὴν Ἀθήνα τὸ 1948 εἶναι γιὰ βιολί καὶ πιάνο, καὶ ἀφιερῶθηκε στὴν Ἀμερικανίδα σολίστ τοῦ βιολιοῦ Δωροθέα Πάουερ, πού τὸ παρουσιάζει ἔκτοτε στὶς συναυλίες της συνεχῶς, ὅπως δείχνουν τὰ προγράμματα της. Ἡ δική μας διαπρεπὴς καλλιτέχνης τοῦ βιολιοῦ Κα. Ἡλέκτρα Ἀργυροπούλου τὸ πρωτόπαιξε στὸ Ρα-

διοφωνικό Σταθμό Ἀθηνῶν, σ' ἓνα ρεσιτάλ της, τὴν Παρασκευὴν 6 Ἰουλίου 1951.

Ἡ δὲ «Λήθη» τὸ κομμάτι γιὰ τὸ ὁποῖο πάρα πάνω μιλήσαμε, πρωτοπαίχθηκε στὴν Ἀθήνα, ἀπὸ Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μαέστρου Ἀθανασίου Κοκκίνου στὸ θέατρο «Κεντρικόν», τὴν 1 Δεκεμβρίου 1947. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν Ὀρχήστρα Ἐγχόρδων τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ μαέστρου Ἀλέκου Κόντη, τὴν Κυριακὴ 21 Ὀκτωβρίου 1956.

Θυμίζω ἐπίσης τὴ μεγάλη ἐπιτυχία ποὺ εἶχαν στὸ Ντούσελντροφ τῆς Γερμανίας δύο συναυλίες ποὺ δόθηκαν ἀργότερα, (Ἰούλιος 1958 καὶ Ἰούλιος 1959) ἀπὸ τὴ Χορωδία Νούσια, τοῦ Λυκείου Ἀθηνῶν. Τραγουδήθηκαν δύο δημοτικά, ἡ «Δημητρούλα» καὶ τὸ «Σοῦπα μάναμι», ἀρμονισμένα καὶ διασκευασμένα ἀπὸ τὸν Σπῆλιο. Τόση ὑπῆρξε ἡ ἐπιτυχία ὥστε οἱ Γερμανοὶ ἔβαλαν τὴ χορωδία νὰ τὰ τραγουδήσῃ καὶ στὴν τηλεόραση.

Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ συνθέτης παρουσιάζεται μὲ μιὰ πρὸ ἐκτεταμένη ἐργασία, ἔπειτ' ἀπὸ μακρόχρονη σπουδὴ καὶ μελέτῃ τῆς προσφορᾶς του, ἀπὸ τὴν ὁποία ξεχωρίζει ἡ «Μπαλλάτα» γιὰ πιάνο, ἔργον 67. Αὐτὴ μάλιστα βραβεύθηκε στὸν Γ' Διεθνῆ Μουσικὸ Διαγωνισμὸ τῆς πόλεως Βεροσέλι, κοντὰ στὸ Μιλάνο, καὶ τυπώθηκε στὰ 1958 στὸ Λονδίνο, ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο HINRICHSEN. Εἶναι ἔργο κλασικορομαντικὸ, καὶ δύσκολης πιανιστικῆς τεχντροπίας. Ἡ ἐκτύπησή του εἶναι πολυτελεστάτη.

**

Λησιμόνησα ν' ἀναφέρω καὶ τὴ συμπαθητικὴ «SUITE INSPIAREE» ἔργο πιανιστικὸ καὶ δύσκολο, ποὺ τυπώθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1938, ἀφιερωμένο στὸν παλαιὸ καθηγητὴ του Μαρσίχ, ὁ ὁποῖος εἶχε ξανάρθει τότε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ διευθύνῃ μιὰ συμφωνικὴ συναυλία.

Ξαναγυρίζω στὰ 1954 ποὺ παίχθηκαν ἄλλες συνθέσεις του ἀπὸ τὴ συμφωνικὴ ὀρχήστρα τῆς Νέας Ὑόρκης» «THE TOWN OF BABYLON», ποὺ ἡ ἴδια, στὰ 1950, εἶχε παίξει σὲ ἐμφανίσεις της τὰ κομμάτια τοῦ «Ρεβερὶ» καὶ «Μπερσέζ». Γι' αὐτὰ γράφτηκαν ἐκεῖ πολὺ καλὲς κριτικὲς, καὶ μάλιστα ἡ ἔφημερίς «NEW YORK NEWS» ἔγραψε, στίς 9.3. 1950, ὅτι: «Ἡ μουσικὴ τοῦ Σπῆλιου μᾶς μετέφερε πολὺ μακρυνά... Μᾶς ἔφερε τὴν ἀπήχησι τῶν ἀριστοκρατικῶν σαλονιῶν τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης»

Κατὰ δὲ τὴ συναυλία τῆς ἀνωτέρω συμφωνικῆς Ὀρχήστρας TOWN OF BABYLON», ποὺ δόθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη στίς 4 Μαρτίου 1954, στὴν αἴθουσα τῆς SYMPHONY ASSOCIATION, παίχθηκε ἡ BAL-LADE Ἔργον 67, τοῦ Σπῆλιου, ποὺ προαναφέραμε, γραμμμένη γιὰ με-

γάλη δοχήστρα από τον ίδιο το συνθέτη, κι' έκανε βαθειά έντύπωση.

Τής ίδιας περιόδου έργα έχει πολλά αξιοπρόσεκτα με μιá τέτοια άρχιτεκτονική που θετικά κι' αυτός ό χρόνος θα σεβασθή. 'Απ' αυτά, τά λίντερ (συλλογή 14 τραγουδιών συναυλίας, έργον 60) τυπώθηκαν από τον Μουσικό Οίκο Νάκα, των 'Αθηνών τό 1958, και τραγουδήθηκαν σε άρκετά μέρη του έξωτερικού, και μάλιστα στην 'Ιταλία από την έκλεκτή σοπράνο Μαρία Κουατρόνε σε διάφορες έποχές, τελευταία στη Σάλα Σκορλάτι» της Νάπολης, στις 12 'Απριλίου 1961. Τά προλογίζει ό γερμανός καθηγητής Φερδινάνδος 'Εσλιγκερ με τά πιο κολακευτικά λόγια και τά παραβάει με τά τραγούδια του Σούμαν.

'Ο δέ δικός μας διαπρεπής μαέστρος και συνθέτης Στέφ Βαλτεσιώτης έγραψε γι' αυτά μεταξύ άλλων και τά εξής:

«Είχα τό ευτύχημα νά τά διαβάσω. 'Ο πρόλογος τής συλλογής αυτής γραμμένος από τον μουσουργό και καθηγητή τής μουσικής στο Βερολίνο Φερδινάνδο 'Εσλιγκερ, ό όποιος πλέκει τόσα εγκώμια γιά τον έκλεκτό συνάδελφο Αιμίλιο Σπήλιο, και τόσους επάιγους γιά τήν κλασικότητα και όμορφιά των τραγουδιών αυτών, που θυμίζουν — όπως λέγει — τήν τεχνοτροπία του Σούμαν, με έκαμε και μένα νά πάω στο πιο άμέσως και νά τά παίξω.

'Αρμονία κλασική, ποικιλία άκομπανιαμένων, έκφρασις άληθινή. Ποίησις και μουσική βαδίζουν ταιριαστά σαν καλές άδελφές που τίς οδηγεί τό μαεστρικό χέρι του έκλεκτου συνθέτη.

Τί νά πώ πάρα πάνω. Είναι μιá μουσική λεπτή, εύγενική, όπως είναι και ό συνθέτης αυτής Αιμίλιος Σπήλιος, ό όποιος μέσα στα ύπερεβδομήκοντα έργα του παντός είδους, συμφωνίες δύο μπαλλάντες, σονάτες και άλλα πολλά έκδεδομένα από 'Ιταλικούς, έλβετικούς, άγγλικούς και γερμανικούς οίκους, άναγνωρίζεται ως συνθέτης πρώτης γραμμής και διεθνοίς κύρους».

Τό 1959 έκδίδεται από τον άμερικανικό μουσικό οίκο Helicon press Edition Worcester Mass, ένα βιβλιαράκι περιέχον 4 Στρατιωτικά 'Εμβατήρια του Σπήλιου, από κείνα που έγραφε κατά καιρούς γιά χάρι διαφόρων Μουσικών ή Φιλαρμονικών. Και μοιράζεται τό βιβλίό αυτό, σ' όλες τίς Μπάντες τής 'Αμερικής. 'Ας σημειωθεί έδώ ότι ό συνθέτης μας είναι ειδικός και γιά μπάντα, τήν γραφή τής οποιαξέσπουδάσε συγχρόνως με τους άλλους κλάδους τής μουσικής.

Περνούν ένα - δύο χρόνια και παρουσιάζει τό «Ροέμε», κομμάτι μεγάλο και δυσκολώτατο, γιά πιάνο, γεμάτο από συγκίνησι και ποίησι, με όραία πιανιστικά «έφε». Είναι κι' αυτό γραμμένο σε ρυθμό μπαλλάτας 'Αλλά δυστυχώς παραμένει ανέκδοτο μέχρι σήμερα.

'Ακολουθούν κι' άλλα κομμάτια που δέν ξέρω κι' εγώ ποιά νά

πρωτοαναφέρω, και ούτε γνωρίζω αν παίχθηκαν και ποῦ, ἀλλὰ τὰ βλέπω στὸν κατάλογο τῶν ἔργων του, τὸν ὁποῖον ὁ συνθέτης ἔθεσεν ὑπ' ὄψει μου. Σταματῶ ὅμως σ' ἓνα μεγάλο του ἔργο, τὴ Σονάτα γιὰ πιάνο, ἔργο 71, ποῦ πρωτοπαίχθηκε κι αὐτὴ στὴ Νάπολη στὴν αἴθουσα «Ναπολιλάττε» στὶς 12 Ἀπριλίου 1961. Οἱ ἐφημερίδες «Tempo», «Napoli Notte», «Il Matino», «Corriere» καὶ «Roma», γράφουν κολακευτικὲς κριτικὲς τόσο γιὰ τὴν ὥρα ἀπόδοσι ἀπὸ τὴν καλλιτέχνηδαποῦ τὴν ἔπαιξε, τὴν Ντιάνα Λαμπέρτι, ὅσο καὶ γιὰ τὴ σοβαρότητα καὶ μουσικὴ ἀξία τῆς Σονάτας. Γι' αὐτὴν ὁ ἐπιζῶν τότε γηραιὸς Ἰταλὸς συνθέτης καὶ καθηγητὴς τοῦ Σπήλιου Ναπολέον Τσέζι ἔγραψε: Λίγοι συνθέται μποροῦν σήμερα στὸν κόσμο νὰ γράψουν ἓνα τέτοιο κλασσικὸ ἔργο, γεμάτο δραματικότητα. Γι' αὐτὸ τὴ Σονάτα αὐτὴ ἐγὼ τὴν ὀνομάζω «Δραματικὴ»! Καὶ τῆς ἔμεινε ἔκτοτε ὁ τίλος αὐτός.

Τὸν ἐπόμενο χρόνο ἔγραψε, ὁ Σπήλιος, καὶ μία σονάτα γιὰ βιολί καὶ πιάνο, ἐκτελεσθεῖσα στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ Ἀθηνῶν τὴν 17 Νοεμβρίου 1957 ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς καλλιτέχνες Φρ. Βολονίνη, βιολί, καὶ Κ. Κυδωνιάτη, πιάνο. Εἶναι στὴ σὺλ ματζόρε, ἔργο 72.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐποχὴ ὁ Μουσουργὸς μας παρουσιάζει καὶ τὴ χορωδιακὴ Συλλογὴ «Τραγούδια» Νεολαίας, τὴν ὁποῖαν ὁ Καθηγητὴς Ναπολέον Β. Τσέζι, τῆς Νεαπόλεως προλογίζει κολακευτικά, λέγοντας ἀνάμεσά σὲ ἄλλα «... Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ, ποῦ ὁ Αἰμ. Σπήλιος σπούδαζε ἀκόμα νέος στὸ Ὁδεῖό μας ἔδειχνε ἐξαιρετικὴ μουσικὴ ἐπίδοση. Καὶ τώρα ὄριμος, εἶναι πᾶ συνθέτης πολλῶν καὶ ἀξιολόγων ἔργων μὲ ἄψογη φόρμα καὶ ἐμπνευσμένη ἰδιοφυΐα.....» Καὶ μετὰ ἀπὸ μιὰ ἀνάλυση τρεχούμενη τοῦ ἔργου, λέγει: «... Σ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐνδιαφέροντα κομμάτια ὁ Σπήλιος ἐμφανίζεται τέλειος ἁρμονίστας, βαθῆς γνώστης τῆς ἐκ παραδόσεως κλασσικῆς φόρμας καὶ πιστὸς κληρονόμος τῆς θανμάσιας τέχνης, ποῦ μᾶς ἐμπιστεύθηκαν οἱ μεγάλοι προγενέστεροί μας...» καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ πλέκει τὸν αἶνον διδραραμικὰ τοῦ συνθέτη μας τόσο, ποῦ δὲν τὰ παραθέτουμε, γιατί φοβοῦμεθα μὴ προσκρούσουμε στὴ σεμνότητα τοῦ ἀγαπητοῦ Σπήλιου.

Ἄς σημειωθῇ ὅτι στὴν Ἑλλάδα, πλεῖστα ὅσα ἀπὸ τὰ χορωδιακὰ αὐτὰ τραγούδια εἶχαν τραγουδηθῆ πρὶν ἐκδοθοῦν ἀπὸ διάφορες χορωδίες, καὶ κυρίως ἀπὸ τὴ Χορωδιὰ Νούσια (τοῦ Λυκείου Ἀθηνῶν) εἰς τὰς ἐτησίους αὐτῆς ἐκδηλώσεις, στὰ θεάτρα «Ρέξ», «Κεντρικόν», «Ὀρφεὺς», καὶ στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ. Ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴ χορωδιὰ τῆς γνωστῆς καθηγήτριας τοῦ τραγουδιοῦ Κας Μαρίκας Πολίτη. Ἡ ἴδια αὐτὴ χορωδιὰ τραγούδησε στὸ Λύκειο Ἑλληνίδων Ἀθηνῶν, ἐπανειλημμένως, στὶς γιορτὲς τῆς 25ης Μαρτίου, καὶ τὸν Ὕμνο τοῦ

Σπήλιου «Χαῖρ' Ἑλλάδα δοξασμένη», εἶναι ἓνα κομμάτι ἐνθουσιαστικό γεμάτο πατριωτικό και ἔξαρσι, με λόγια τοῦ ἴδιου τοῦ συνθέτη.

Και τέλος τὸν βρίσκουμε στὸ μεγάλο προσκήνιο με τὶς δύο μεγάλες του Συμφωνίες Ν. 1 Ὀπους 59, και Ν. 2 Ὀπους 73. Ἡ δεύτερη δὲν παίχθηκε ἀκόμη. Ἡ πρώτη, σὲ σὺλ ματζόρε, διαρκείας μισῆς ὥρας πρωτοπαίχθηκε στὴν Ἰταλία. Τὴν παρουσίασε ὁ γνωστός Ἰταλὸς μαέστρος και συνθέτης Ντάντε Ντι' Αμπρόσι, καθηγητὴς και ἀντιπρόεδρος στὸ ὄδειο τῆς Ρώμης Σάντα Κεκιλία, με τὴν Ὁρχήστρα τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρείας τοῦ Κονβίτο Ναντζιονάλε, στὶς 27 Ἰουνίου τοῦ 1962 και ἡμέρα Τετάρτη.

Ἐδῶ, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ν' ἀνοίξω μιὰ παρένθεση. Μακρινὴ μου σνήθεια νὰ διαβάσω τὰ διάφορα ρεκλαμαριζόμενα θεατρικά και μουσικά προγράμματα. Ἔτσι τὴν Κυριακὴ, 24 Ἰουνίου, τρεῖς ἡμέρες πρὸ τῆς Συναυλίας, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας στὴ Ρώμη βλέπω σὲ μιὰ γωνιά τῆς ὁδοῦ Βένετο τυχοκολλημένα τὰ προγράμματα τῆς ἐβδομάδος... Και φαντάζεσθε τὴν κατάπληξή μου σὰν διάβασα γιὰ δεύτερο κομμάτι, ἀκριβῶς μετὰ τὴν Συμφωνία τοῦ Ροσίνι «Δ' Ἰταλιὰνα ἰν' Ἀλγέρι», Συμφωνία Νο 1 σὺλ Ματζόρε, Αἰμ. Σπήλιου!

Γνωρίζω ἀπὸ πολλὰ χρόνια τὸν Αἰμίλιο, μιὰ ὁμολογῶ, πῶς δὲν ἤξερα τὸ συνθετικό του ἔργο, ἐκτὸς ἀπὸ μερικά, πὸν εἶχα ἀκούσει σκόρπια. Και τοῦτο, γιὰτὶ ὁ ἴδιος με τὴ χαρακτηριστικὴ του σεμνότητα μιλοῦσε πάντα μαζί μου γιὰ τὰ ἔργα τῶν ἄλλων συνθετῶν, και μάλιστα τῶν παλαιῶν Ἑπτανησίων, πὸν μᾶς ἐνδιαφέρουν και τοὺς δύο πολὺ, και ποτὲ γιὰ τὸ δικό του. Κάκισα τὸν ἑαυτὸ μου... «Ὅστε ἔχει γράψει τέτοια συμφωνία, πὸν νὰ συμπεριλαμβάνεται σὲ προγράμματα τοιαύτης ὀλκῆς και νὰ μὴ ἀκουσθῆ αὐτὴ ποτὲ στὴν Ἑλλάδα;... Σοφὸν τὸ κοῦδεις προφήτης ἐν τῇ ἑαυτοῦ Πατρίδι...» Ἐκλεισα θέση και πρόσμενα ἀνυπόμονα τὴν Τετάρτη.

Ἐπίστευα, πῶς θὰ ἔβλεπα και τὸν Συνθέτη στὴν συναυλία... Μὰ ὄχι. Ἡ μόνη Ἑλληνικὴ ψυχὴ, πὸν παρακολουθοῦσε ἀπὸ κοντὰ τὴ μεγάλῃ τιμῇ πὸν ἔγινε στὴν πατρίδα μας, και τὴ θαυμάσια ἀπόδοση τῆς Συμφωνίας, ἦταν ἡ δική μου.

Ἡ δική μου, πὸν και τῶρα πὸν πέρασε τόσοσ καιρός, δὲν μπορῶ νὰ ξεχωρίσω ποῖον ἔχειροκροτήθηκε περισσότερο τὸ ἔργο, τοῦ Ροσσίνι, τοῦ Σελβᾶτζι, τοῦ Μπράμς, τοῦ Νικολαΐ, τοῦ Γκρῆκ, ἀκόμα κι αὐτοῦ τοῦ Μπετόβεν, ἢ τοῦ Σπήλιου;

Μὲ δέος στὸ τέλος παρουσιάζομαι στὸ Μαέστρο Δ' Αμπρόσι και τοῦ ἐκφράζω τὶς θερμὲς μου εὐχαριστίες και τὰ βαθειὰ μου συγχαρητήρια,

για την τέχνη του και στην ἔξοχῃ Ὀρχήστρα του. «Νὰ ἔλθετε, μοῦ εἶπε, νὰ σᾶς δώσω καὶ γράμμα γιὰ τὸν κ. Σπήλιο, σὰν θὰ γυρίσετε στὴν ὠραία Σας Πατρίδα...»

Ἐπῆγα.....

Μοῦ τὴν δώσε.

Τὸ ἔφερα.....

Μὰ ἡ συγκίνησή μου ἀπὸ τότε εἶναι τόσο ζωντανή, ὥστε κάθε χρό-
νο σὰν πηγαῖνα στὴ Ρώμῃ σπεύδα καὶ ψάχνω τὰ μουσικὰ προγράμμα-
τα καὶ παρακολουθῶ πάντα τὴν πρώτη συναυλία, ποὺ δίνει ἡ Φιλαρμο-
νικὴ Ἑταιρεία Τεραμάνο μετὸν Μασέτρο Δ' Αμπροσί. Ἔτσι νομίζω
πῶς ἐκπληρῶ κάποιο τάμα!

Ἄτυχῶς ὅμως δὲν εἶδα καὶ στὰ ἐδῶ προγράμματα καμμιάς ὀρ-
χήστρας νὰ ἀναγράφεται ἡ συμφωνία τοῦ Σπήλιου. Ἴσως θὰ τὴν ἀκοῖν
συχνὰ οἱ μεταγενέστεροι....

Μὰ πρὶν κλείσω τὰ λίγα αὐτὰ λόγια, ποὺ ἡ ἀνένδοτη κλειψύδρα μοῦ
ἐπέτρεψε νὰ πῶ γιὰ τὸν Μουσικοσυνθέτη, νομίζω πῶς ἔχω ὑποχρέωση
νὰ προσθέσω ἀκόμα λίγα γιὰ τὸν Πιανίστα, τὸν Λογοτέχνη - Ποιητὴ,
καὶ περισσότερο τὸν Πορτραίσιστα Κριτικὸ Αἰμίλιο Σπήλιο.

Μὲ τὴν πρώτη ἐπάνοδό του ἐδῶ, ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ, γύρω στὰ 1926,
δίδει σὰν Πιανίστας, ἀρκετὲς Συναυλίες μετὰ μεγάλη ἐπιτυχία, στὴν Αἴ-
θουσα τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν, ποὺ ἦταν τότε τῆς Μόδας. Ἐπίσης στὸν
Πειραιᾶ, Πάτρας, Βόλον, Σῦρον, καὶ ἀλλοῦ. Τὰ προγράμματα τῶν συ-
ναυλιῶν του αὐτῶν, περιεῖχαν στὴν ἀρχὴ περισσότερες συνθέσεις ἄλλων
συνθετῶν ἀπὸ δικῆς του. Μὰ σιγά, σιγά ἔφθασε νὰ γεμίζουν μόνο ἀπὸ
τις προσωπικὲς του ἐμπνεύσεις. Στὰ 1939 πραγματικὰ ἐνθουσίασε τὸ
κοινόν, ὅπως ὁ τότε ἐκλεκτὸς Μουσικολόγος καὶ συνθέτης Νικόλαος Βεργ-
ιωτῆς ἔγραψε σὲ μιὰ ἀξιόλογη κριτικὴ του. Ἡ συναυλία ἐκείνη, ὀλό-
κληρη μετὰ συνθέσεις Σπήλιου, δόθηκε στὴν αἴθουσα τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν.

Νέος ἀκόμα, στὰ 1927, τὸν βρίσκουμε νὰ ἀσχολεῖται καὶ λογοτε-
χνικά. Τότε δημοσιεύει τὸ αἰσθηματικὸ καὶ λεπτότατο μινιστόρημά του:
«Ἀννῆ», ἐπηρεασμένο ἀπὸ τὸν ρομαντισμὸ μᾶλλον τῆς ἰδιοσυγκρασίας του,
παρὰ τὸ παραδαρμένο περιβάλλον τῆς ἐποχῆς του, σὺν ἀξιόλογες στίγες
τῆς αὐστηρῆς Ἑφημερίδας «Σκρίπ». Τότε νομισθῆκε ἀπὸ τοὺς λογοτε-
χνικοὺς κύκλους πῶς ἡ προσφορὰ τοῦ Σπήλιου καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἀκτίνα
θὰ σταθῆ ἀποδοτικὴ. Μὰ ὄχι δὲν ξαναδημοσίευσε ἄλλο πιά.

Ἐπειτα γράφει πολλὰ διηγήματα, ποὺ δημοσιεύτηκαν σποραδικὰ
σὲ διάφορα περιοδικὰ.

Ἐκείνον ὅμως τῆς Τέχνης τὸν τομέα, ποὺ λέμε ἀπερίφραστα πῶς
κατέχει ἀπόλυτα, εἶναι ἡ ἱστορικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀνάλυση μουσικῶν
προσώπων καὶ θεμάτων. Ἡ πληθώρα ὄλων αὐτῶν τῶν «πορτραίτων», ποὺ

βρίσκονται τριάντα και πλέον χρόνια σε διάφορες εφημερίδες και περιοδικά, όπως στα «Μουσικά Χρονικά», το αξιόλογο περιοδικό, που διηύθυνε ο διαλεκτός Μουσικολόγος Ίωσήφ Γκέεκας, στο «Ραδιόφωνο», στον «Ήλιο», στην «Ίόνιον Ήχώ», στις εφημερίδες «Πρωία», «Σκρίπ», «Αθηναϊκή», σε πολλές επαρχιακές και στην «Ατλαντίδα» ακόμα της Ν. Υόρκης. Όλες αυτές οι αξιόλογες μελέτες, γιατί τέτοιες είναι τα Πορτραίτα του Σπήλιου, θα σταθούν ντοκουμέντα αδιάσειστα για το έργο του μελλοντικού ιστορικού, που θα καταπιασθή με την ανάπτυξη και κατάταξη του έργου εκείνων, που πρόσφεραν το διαμάντι του είναι τους, για το σύγγραμμα της Τέχνης.

Στο γύρισμα του χρόνου δείχνεται ακόμα ο Σπήλιος, όχι μόνον ο εύσυνείδητος συνθέτης, λογοτέχνης και κριτικός, μα κι ο εύσυνείδητος άνθρωπος. Ο Άνθρωπος ο γεμάτος αρχοντιά, έγκαρδιότητα και τρυφερότητα... Ο Άνθρωπος Καλλιτέχνης, που σ' όλη τη ζωή του αγωνίζεται σκληρά για να στήση την πραγμάτωση του όνειρου του... Να το πλησιάση όσο το δυνατόν στο τέλειο, με την μεταγύγιση των ρυθμών της καρδιάς του.... Έκεί στο σημαντικό σημείο, που ή εύγενική του ψυχή ύφαινε στα βάθη της τόσο και τόσο χρόνια, με τη χρυσή σαίτα, στον ακούραστο άργαλειό της δημιουργίας!

ΒΑΡΒΑΡΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ — ΛΙΒΑΔΑ

